

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE.

NAROCNINA v Zodnjem državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;

za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz.
Business Manager Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Dan za zahvaljevanje

Zadnji četrtiek v novembra vsako leto je v Zed. državah zapovedan praznik. Dan, v katerem se naj ljudstvo zahvali za vse dobre, s katerimi ga je oblagodaril Stvarnik tekom leta. Prvotno je bil to praznik pobožnih piligrimskih priseljencev, ki so se zahvaljevali Vsemogočnemu za obilno letino in zdravje. Ko se je dežela polagoma industrializirala, se je za maso v mestih pred drugačil tudi pomen Zahvalnega dne. Razvila se je zgojil v praznik pojedine, s paronom na krožniku. Farmarji v novoangleških državah ga še praznujejo iz pobožnosti, drugod pa največ z ravanjem.

Dasi ima Zahvalni dan določen datum, imajo predsednik in govorjeni občaj, da ga vsako leto še posebno proglašajo za praznik, na katerega naj ameriško ljudstvo pomisli na svojo srečo, na svoja bogastva, na izobilje pridelekov in druge dobre, ter se zanje zahvali Onemu, ki jih je dal. Ta pobožnost pa je le na jeziku — stara navada, ki se jo ponavlja v proklamacijah zveznega predsednika in govorjenje od leta do leta.

In tudi ako bi zahvaljevanje res imelo kak pomen, ako oti bil nekje "nad zvezdami" res kdo, komur se naj bi zahvalili — se moramo prasati, čemu se naj bi zahvaljevali?

Pred par dnevi je bilo končano štetje, s katerim želi vlada točno dognati, koliko je v tej deželi brezposelnih. Vemo, da jih je že nad sedem let milijone, ne vemo pa natančno, koliko milijonov jih je. To je problem za državo, za brezposelne in njih družine pa je ne samo problem ampak doba težkih skrb, po manjanju in degradiranju. Mar naj bodo komu zahvalni za to stanje?

Milijone industrialnih delavcev, dñinjarjev in najemnih farmarjev ima tako skromne dohodke, oziroma zasluzek, da ne zadostuje niti za najpotrebnije. Predsednik Roosevelt sam priznava, da je v tej deželi tretjina prebivalcev brez zadostne prehrane, brez zadostne oblike, brez pripomočkov za komfort, brez zdravniške oskrbe in brez prilike za šolanje svojih otrok, ker morajo od rane mladosti garatirati voju za obstanek. Ali ima ta tretjina najbednejšega prebivalstva, torej okrog 40 milijonov ljudi vzrok, da se bi zahvaljevali?

V deželi divijojo industrialni konflikti. Med delavce, ki so si skušali izboljšati svoj položaj, je bilo vrženih na vagon raznih plinskih bomb, ki sicer ne ubijajo, toda mučijo in delavce prepričujejo, da imajo gospodarji pravico biti nasilni, da smejo posiliti nadnjen vojaštvo in oborožene vigilante in da tisti, ki streljajo v stavkarje, niso nikoli kaznovani, kajti svoja nasilstva uganjajo pod firmo obrame "mira in reda". Ali naj bodo ti stotisoči delavcev komu hvaležni za izkoriscenje, pranja, nizke plače, za plinske bombe, za ubite tovariše in batine, ki so jih bili deležni?

Milijone volilcev je leta 1936 v drugič tekem krize demonstrativno glasovalo za novo stanje — za new deal — toda dobili so bolj reakcionarni kongres kot kdaj prej v zadnjem desetletju! Ali naj bodo komu hvaležni za svojo zmoto, zapopadna v tem, da so verovali demokratični stranki?

Razmreje to jesen so se drastično poslabšale. Ali naj bo ljudstvo hvaležno za ta novi pomik v krizo, ko zanjo ni prav nikakega vzroka?

Ameriški farmarji se le s težavo bore za golo eksistenco in mnogi so bili v krizi ob kmetiji. Cene pridelkov so nizke, a trustjanski prekupeci jih konsumentom čimdraže prodajo. Farmarji in konsumenti so na škodi. Ali naj bodo komu hvaležni za svojo nespametnost, ker si ne znajo produkcije in distribucije zadružno urediti?

Imamo pa en sloj ljudi, ki ima dovolj vzrokov, da bi se zahvaljeval. Poseduje bogastva in živi v izobilju. Vse, kar more doseči denar, si lahko privošči. Ampak posedujoči se ne zahvaljujejo nikomu, pač pa uživajo in ob enem skrb, da njihovo visoko privilegirano mesto v držbi ostane zavarovan. Posedujoči sloj veruje v organizacijo, v svojo politično in gospodarsko silo, ne v zahvale. Te so le za revne, naivne ljudi, ki verujejo, da je njim določeno nebesko kraljestvo v plačilo, ker udano trpe pomanjkanje in krivice, zato da bodo toliko srečnejši "na drugem svetu". Taka vera je dobra za koristi posedujočega sloja, zato jo podpira. Za delavce in farmarje pa bi bilo pametnejše, če bi dobro preudarili, da so oni tisti, ki vse ustvarijo in da bi lahko bila bogastva njihova v vsem ljudstvu v korist. Tako uredbo bodo dosegli, ampak ne zahvalami za dobre, ki sploh niso dobre temveč krivice.

Pameten nasvet advokatom

Slepi sodnik Paul Farting je govoril nedavno pred 700 člani illinoiske odvetniške zbornice. Učil jh je, da naj manj govor, več mislijo in da naj v svojih govorih na sodiščih ne krije in uganjajo komedij, pač pa naj svoj glas znižajo in se predstavijo sodnikom in poroti res za pravnike, ne za igralce.

Pameten nasvet, toda velika večina advokatov se ne bo ravnala po njemu, ker se ne zna. Večina pravniške profesije namreč tvorijo mediokri, zato nastopajo kot glumači, misleči, da imponirajo kot advokati.

Fiasko v Bruslju

Ko bi bili zastopniki Kitajske ostali doma, namesto da so šli trošiti čas in denar na konferenco nasprotne japonske agresivnosti v Bruselj, bi bili na dobičku. Spomnili naj bi se bili na Etiopijo, pa bi vedeli, koliko pomoči se lahko nadajo.

Dokler se bo civilizacijo širilo s topovi, strupenimi plini in bombami iz aeroplakov, ne bo civilizacije.

ZELEZNA KONJENICA DIRJA, KOLJE IN RUSI

Vojni oslopni tanki izgledajo nerodna, počasna
stvar, a nico. Japonska armada na Kitajskem jih upo-
bljiva z največjim uspehom. Pravijo, da ima Japonska v
teh vojni ubitih in ranjenih le blizu dve sto tisoč mož.

dočim jih je imela Kitajska do srede novembra nad
700.000, vključiv žensko in otroke. Na sliki je oddelok
japonke "mehanizirane" armade na prodiranju v no-
tranjost Kitajske.

VELIKO GRMENJA, A ZELO MALO DEŽJA IN PRIDELKA

Slovenci v Jugoslaviji po 19. letih "osvoboditve" in delavski pokret

Slovenski listi v starem kraju se vsakega 29. oktobra spominjajo obletnice proklamiranja samostojnosti slovenskega naroda. Klementarji so različni, kakor so različni listi, ki jih priobčujejo. Za nas je zanimiv in resničen posebno članek, ki ga je priobčila "Delavska Politika" v izdaji z dne 30. oktobra t.l. Glasi se:

29. oktobra 1918 leta se je v Ljubljani slovensko proslavila in proklamirala samostojnost slovenskega naroda, osvobojevanje, ki ga je prinesel razpad Avstro-ogrške monarhije radi zmage ententne Avrožja na zapadni in jugovzhodni fronti.

Zgradba avstro-ogrške države se je podrla kakor trhlo tramovje; ljudje, naveličani vojne in stradanja, niso marali več slišati o slavnem apostolskem cesarstvu, o čigari večnosti so sošči do zadnjega prepričevali mili slovenski narod tisti, ki so naše "dobro ljudstvo" ves čas predstavljali pred avstrijskim cesarjem in parlamentom.

Posledice take vzgoje so se morale pokazati z vso škodljivostjo ob dnevi težko pričakovane, toda nepripravljene narodnega osvobojenja. Ljudstvo, skozi dolgo dobo "vzgajano" v vdanosti, poniznosti, hlapčevstvu in vsezavedrom-hesarstvu, ni moglo čečno postati politično zrel narod, kakor so bili na primer Čehi, ki so imeli vse drugačne vzgojitelje in vodnike.

Tej nezrelosti od zgoraj in spodaj, temu otroško-pijanemu navdušenju je sledilo razčakanje za razčaranjem na meja in doma. Preden je slovenski narod spoznal resnico, preden je mogel zaslutiti pravo pot, je bil razdeljen na tri države.

Marsikaj nepredvidenega se je v teh 19 letih zgodilo pri nas doma in po svetu. Kdo je 1918. leta pričakoval, da se bo tako spremeni politična karta Evrope, da bomo dobili v obliki

"Unijski" izsiljevalci na zatožni klopi

V Clevelandu so bili obtoženi izsiljevanja raketirji, ki kontrolirajo unije in jih izrabljajo v kolektanju bakšča od raznih podvezetij, da jim s stavkami in sabotažo ne bi delali škode in "trubla". Prizadeti so največ odborniki unij delavcev stavbinske industrije.

Početna sodišča ne bi smela te vrsti zločincev nič priznati, pač pa kaznovati vse druge, ki pomagajo bodisi s sodnim ali policijskim voljom izsiljevat denar na račun organiziranih delavcev. Kdor kaj zjene, pa jo dobi po glavi. In če se kdo spusti proti raketirjem v odprt boj, jo kmalu skupi z življением.

Pokojni Eugene V. Debs je dejal, da so raketirji v unijih največ krivi kapitalistični politiki in časopisi. Politiki zato, ker si dele z raketirji delavcev, pač pa pišejo o skandalih sebi so tirani pred zodiča, dasi so uredniki kapitalističnih časopisov dobro poslučeni o grehih teh ljudi. Ko hitro pa se na čelu unije pojavi poštenjak, ga začne takoj napadati z rdečkarjem, prevratnežem in ga sploh črnujo kolikor morejo.

In medtem ko so učeni ljudje ob navdušenju vseh risali široke meje, kakor da imajo govoriti na svetu samo še Wilson in Ljubljanci, so se pa naše meje z vsakim dnem ožile na vseh straneh, ki so bile sosedno odprtne ...

"SAVA" VAS KLIČE NA NEDELJSKI KONCERT

Chicago, III. — V nedeljo je zopet dan, ko bo doneila nača pesem. Donela bo iz grl 35 Savancev in Savank na njih je senškem koncertu v dvorani ČSPS v starri pilzenski naselbi na 18. cesti in May St.

Naj bo to tudi vaš koncert. V resnici nič drugač kakor vodni koncert, ker se Sava uči petja z edinim namenom, da gre naša pesem — delavska, narodna in klasična — med delavški svet, da ga dviga v njegovih borbi za boljši košček kruha, za več pravice, za osvoboditev vsega sveta. Pesem, nam je vsem potrebna. Dviga nas iz pustne vsakdanosti in nam sledi življenje. Pesem je važen del kulture in potreba vsakega civiliziranemu človeku. Spremljati mora tudi delavstvo v njegovih vsakdanjih in zgodovinskih borbi proti izkoriscenjem, proti kapitalizmu.

Na tem koncertu vam bo Sava, pevski odsek socijalnega skupin, postregla z lepim programom, kakor že dolgo ne. V priči točki bomo slišali "Prebijanje duhov", pesem, v kateri je simbolično zajeto ječanje in trpljenje posameznika in delavškega razreda kot takega. To ječanje in trpljenje pripoveduje v tihih kadencah, ki razdovljajo patose življenja, in mogičnih fortisimih, v katerih se življenje dviga, revoltira in trga okove, da končno zopet pade nazaj ... Prav kakor bi opazoval valovanje proletarskega življenja ...

Za zborom bodo nastopili naši Rdeči Sokolci in zapeli s svojimi mladimi, toda čvrstimi "International" in "March Song of Workers". Že pesmi jih pokazujejo, da so Rdeči Sokolci res delavsko orientirani, kakor je namenjeno gibanju. Vodi in vrgajo Ann Beniger.

Za Sokolci bomo slišali ženski zbor v Brahmsovi "Lullaby and Good Night" in Foersterjevi "Zalost". Savanke se vam bodo gotovo dopadle, ker niso le fajn dekleta, marveč tudi ubrano zapojo. Potem pa vas bo Sava popeljala s Straussovo prelepnost skladbo "Ob lepi modri Donavi" k tisti mogočni reki, o kateri smo v domovini slišali razne pripovedke, ko smo bili tako rekoč še v zibelki. Besedilo je priredil Tone Šubelj po naših narodnih popevkah.

Ko se bomo naužili lepote prelestne Doneave, nas bosta Anna Misko in Tone Medved v dvoranskih popolnem med preteklostjo v bosta na trato ljubezni. Zapela bosta

"Prvi poljub" iz opere "Barončevljar", in "Rdeči lčici" — in mogoče še kaj za nameček. Za tem dvoranskih homo slišali John Plutha, učitelj akordionske glasbe, ki nam bo na svoj vedno priljubljen instrument zaigral o "Crničeh", "Marsejezo" in "Triglavu".

Nato bo zopet nastopil zbor s Holmerjevo skladbo "Alantski odmevi", ki pošljata domaćim v domovini prisjetenje pozdrave iz dajne Amerike. Je lepo skladba, toda odkriti povedano, Sava bi potrebovala še nekaj vaj z njo. Upamo pa, da bo šla gladko. Solospev v tej pesmi bo pel Tone Medved. Njega boste po tej točki videli samega na odru, ki vam bo s svojim lepim baritonom zapel nekaj narodnih iz zbirke Zarka Prelovec. Da vam bo ugajal, je sigurno.

Zaključna točka prvega dela pa bo vas popeljala med koroške Slovence, ki v Vrbskemu jezeru s pesmijo istega imena. Sava jo je prvič — in zadnje — pella na koncertu pred dvema letoma in zadržala v njo aziencijo. Ne vem, če imamo Slovence kaj lepšega, bolj ljubkega kakor je ta skladba, ki v melodičnih akorih pripoveduje o šegah in navadah koroških Slovencev. Pridite in uživajte tisto lepoto!

V drugem delu pa ga bodo omilili "slamnati" in drugi "dvöve", bečljariji in bečljarske "slamnati" vodivo vred v spevoglivi "Slamnati dvöve". Vloge imajo: Anton Garden, Jack Groser, Andrew Misko, Edie Laben (ali Ant. Andres v slučaju), ako se Laben ne vrne iz Kansas Cityja, kamor je šel nemudoma za delom). Nadalje Alice Artach, Marya Omařen in Anna Misko. Svar je komična in ga posebno nekateri karakterji lomijo — opisana je bila zadnji teden. Tudi ni dolga — okrog 40 minut.

Potem se bomo pa vrteli kakor je to sploh navada, kadar smo v dvorani ČSPS. Zdaj nismo bili že dalj časa. Igrala bo godba "Pal Noters" (Frank Gradišek, Tony Omera in kolegi). Valčkov in polk vam ne bo manjkalo. Tudi pri okroglih mizah boste lahko čebrenjali s prijatelji, se zabavali in prepevali. Torej na svidenje prihodnjo nedeljo ob treh popoldne v dvorani ČSPS. Vstopina v prelepstji stiri dvojice, pri vhodu pet. Ta dan Savine pesmi naj bo tudi dan vaše pesmi!

RAKOSAVANJE POSESTEV V KORIST PEONOV V MEHIKI

Mehiška vlada polagoma prevzema velika posestva Mehikanov. Američanov in drugih, katera jim plača po meri, kakor da določa zakon, in jih parcelira v male kmetije ter deli peonom, da si na svoji zemlji izboljšajo življenske razmere. Na velikih posestvih so bili do revolucije leta 1910, ki je ustanovila sedanji režim, tlačani in to v popolnem pomenu base.

Vlada jim oskrbi poljsko orodje, semena in za začetek jih da tudi posoji. Nekatera posestva je voda spremenila v zadržujoče (kolektivne) farme, pa tudi tista veleposestva, ki so razdeljena v male kmetije, so več ali manj kolektivno obdelovana.

VALERIJAN PIDMOGYLYNYJ:

“MESTO”

ROMAN

Poslovenil za “Proletarca” TONE SELISKAR

(Nadaljevanje.)

— Znanost pa le napreduje! je pristavil Stepan.

— Znanost napreduje že tisoč let. Zapomnite si, izkušnje stoletij so kakor rodovitna prst, v kateri hoče vsakodan vzgojiti svoje čudodeno drevesce. Še dve pivi!

Odpel si je plašč in Stepan je videl, da nosi še vedno isto baržunasto srajec in isto krvavo kakor spomladni, ko sta se srečala prvič v pisarni. Podolgovato obličejo poeta je postalero nerozvino in gibljivo, kakor da bi sleherna mišica na njem imela svoj poseben opravek. Stepan pa, po pivu malec vznemirjen, je stregh na vsako njegovo besedo, da ne bi katere preslišal.

— Pijte! je rekkel poet. Nobena druga gšvar vam tako ne razdrami misli kakor pivo. Znanost? Ničla, prazna, napihnjena ničla! Tisoč let že napreduje, pa ne more ljudi načuti živeti. Kakšno korist pa imamo od znanosti? Dejali boste — revolucion! Prav! Človeštvo spreminja svoje oblike kakor gad svojo kožo, le s to razliko, da levči človeštvo svojo duševno kožo z večjimi mukami kakor gad svojo telesno. Človeštvo preliva za tako spremembu svojo kri! Pa tudi te nove kože se bo človeštvo naveličalo. Napredek? Naivnost! Pa recimo, da je napredek vendarle — toda resnice v njem ni. Največja zabolude je ta — smatrati nemencijivo za končni cilj! Človek bil ta vedno isto meso — prav tako kakor pred tisoč leti. Le zdaj je to meso prepečeno in v usta ga nosi v vilicami. Števila srečnih ta napredek prav nič ne poveča, in tuči vsa ta pomota. Obsojenec, ki so ga pred tristo leti ob sodili v smrt na kolesu, je prenasjal isto trpljenje kakor današnji, ki je obsojen v smrt z ustreljenjem. Mar mislite, da prenašam jaz svoje umazane nohte težje kakor takozvani divjak vso svojo umazano roko?

Počasi je izpil svoje pivo in se zasanjal.

— Zato pa sem vedno trdil: učiti ljudi je goljufija! Ničesar ni bolj podlega na svetu, kakor vzbujujo iluzije. A še hujši zločinec je oni, ki raznasa ideale!

— Ideale?

— Da, da, ideale! Človeštvo je prav takšno kakor ženska — rado posluša komplimente in oblike idealov. Kletev je na svetu mnogo, ker je mnogo idealistov. Kdo pa bi hodil za njimi, če ne bi lajali? Ideali pa so podobni jedi: dokler jih imaš v ustih, imajo različen okus, v blatu pa so si vse enake. Ideali so katarno blato zgodovine, je dejal nek poet, ki je imel dobro prebavo.

Umolknil je in se nagnil nad čašo. Stepan je prižigal cigareto in z naslado spuščal dim v somrak sobe. Zares je bilo tukaj tisoč v prijetno.

— Pameten je, je pomisli Stepan.

— Se dve pivi! je zaklical poet.

— Dovolj imam! je rekkel Stepan. Kadim.

— Popili boste! Tako zdrav korenjak, pa da bi ne zmogel dveh čaš? Prosim! Da, o idejnosti! Ta je bila vedno v modi in v časteh. One pa, ki žive za idejo, one, ki so zradi idejnosti pozabili na vse ostale svet, posiljamo v norišnico. Ali je to logika?

— To so torej blažeži?

— Da, tako jih imenujemo.

— Ali veste, na kaj sem se spomnil? je dejal Stepan. Poznal sem na vasi dekle, pravato lepotico. Zblaznela je. Pravijo, da je bil njen fant kriv.

— Nihče ni nikomur ničesar kriv! Kriveci pa so, ker nekdo mora prevzeti odgovornost nase. Vidite, žival postane stekla, blaznost pa je privilegij človeka. Vodnik na cesti njezovega življenja. Privid iz prihodnosti.

Ura je udarla dve. Poet je vzdrlhet.

— Človeštvo bo poginilo, ko bo izrabljena vsa energija toplotne, je dejal. Sama od sebe se bo razdejala. Vse bo obstalo. To bo krasota, le da nihče tega videl ne bo.

Stepan je po tretji časi občutil žalost, kakor da bo zdaj zdaj konec sveta. Ura pa ga je opomnila na lekcije.

— Ali se dvigneva? je vprašal.

— Pojdive. Kdo gosti? Vi? Prav, pri meni je suša.

Za Stepana ni imel denar zdaj tako hude važnosti. Pred tednom je prejel polovico honararja za zbirko, ki je bila že v tisku in takoj si je kupil klobuk in si naročil obleko. Čakal je, da bo lahko z njo Zosjko presene-

til. Vse bolj je skrbel za svojo zunanjost, pa tudi estetske oblike svojega telesa ni hotel zanemariti. Ljubil ga je, ker je edul v njem moč in skladnost in prav zaraditega je ljubil lepo obleko, kajti, če že ni smel kazati svojega lepega telesa — naj bo vsaj lepo oblečeno! Tako je postal obleka zanj eno najvažnejših vprašanj, saj zdaj je že dobro razumel razliko med človekom v izrabljeni srajci in človekom v lepem sukniču. Seveda je vse to gola domisljava, toda imeti moraš prensnito darovitost duha, ki ti nadomesti lahko malomarnost obleke.

Ko je bila obleka izgotovljena, si je nenašoma zaželeti obdarovati tudi Zosjko. Čustvo do nje se mu je vse bolj poglabljalo in čestotrat je prav nepričakovano zagledal pred seboj njen smehljajoče obličejo, pa naj si je bil doma, ali na predavanju. Zosjka! Čudovito ime! Celo izgovarjati ga je neprjetno, saj je v njem zvenel ves plamen njenega ljubimkanja, slosten odmen v njih poljubov, ki se so zasuhili na njegovih ustnicah, na očeh in prsih. Bil ji je tudi hvalezen za to njeno ljubezen, saj sta tako oba imela neke skupne tajnosti. Zosjka pa je zdaj, ko je uživala z drevesa spoznanja večno sveže jabolko, postala resnejša, ljubeznejša, nič več ga ni mučila s svojimi nemogočimi željami, le ne spokojnost, ki jo je zgrabila v žalostnih trenutkih, je ni mogla zapustiti.

V takih trenutkih ga je gledala s pogledi, ki so ga vsikdar zaskrbeli, saj so mu prodrali dušo, kakor da bi tamkaj na vsak način hoteli najti zatajene skrivnosti. Ležala je na hrbtu z rokami pod glavo in je bila vsakokrat daleč proč od njega, vsa tuja in molčeca. Počasi, počasi je oživljala.

— Ali ti je težko biti doma? jo je spraševal.

— Težko. Pa je vse zamanj!

Njen oče je bil nižji uradnik in prejemal je premajhno plačo, da bi nudil svojim domaćim ugodno življenje. Zosjka pa nikjer ni mogla dobiti službe. Tako se je Stepan trudil, da jo razvedri kolikor jo je pač mogel. Prinali ji je čokolado, bonbone, rože, ilustracije, ki sta jih skupaj pregledovala. Zdaj pa jo je hotel na nek poseben način obdariti. Toda s čim? Marsičesa se je domislil, končno pa je sklenil kupiti stekleničko parfuma. Ugajal mu je, rabiti ga pa se je sramoval.

V parfumeriji je zahteval najboljše dišave.

— Koty?

— Najboljše!

— Paris? "Lorigan?" "Chiper" —?

— Lorigan, je dejal, ker mu je bilo ime všeč.

Plačal je petnajst karboncev zanj, pa je bil zadovoljen. Prav gotovo je to imenitna dišava, če je tako malo za toliko denarja!

V petek je oblekel novo obleko in šel na sestanek.

— Zosjka, poglej kaj sem ti kupil!

— "Koty!" je vzklknila kakor otrok, ki je nepričakovano dobil začeljeno igračo.

— To je najboljši parfum! je dejal. Zelo me veseli, da ti ugaja. Poglej, jaz imam pa novo obleko!

— Res? Vstani! Sprehodi se! Obrni se. Božanstven!

— Počakaj! jo je prekinil ves vesel darila in sebe.

Pretrgal je tanek obliž na zamašku, odprl stekleničko in v hipnem navalu nežnosti si je zmočil vso dlan z rumenkasto tekočino ter jo tako močil po vratu, rokah in obrazu. Strpljivo je stala pred njim kakor lepa pupa, le ob dotiku njegove hladne roke in ob občutka dišečih sledov na njeni goli koži, je narahlo vzdrhnila.

— Nehaj, prenehaj! je vsa vznemirjena sepetala.

— Se noge!

Val dišav, nevidno se vzdigujoč okrog Zosjke, se je pologoma razširil po vsem prostoru. Fina, tiha vonjava je spreminjala sobo iz vsakdanjega bivališča ljudi v bajno votilno zanj, privabljala je semkaj sanje ljudi, ki se izživljuje sredi svetočih gajev v nežnem vzdružju nebeskih oblakov, prav tako, kakor da bi z nevidnih globin, skozi nevidne razpoke v zidu prihajal čar tajinstvenih mazil, esencij in jantara davnih, davnih časov.

(Dalje prihodnjic.)

CIVILIZACIJA IN VOJNA

Moderna tehnika je spremenila tudi vojno v toliko, da se bi starodavni vitezzi na vso moč čudili, če se bi dvignili iz zdrobov in bi gledali, kako moderni vojaški komandanti regulirajo svoje vjene aparate. Včasih so borili in oboroženi ljudje proti oboroženim. Cviči in prebivalstvo so sicer ropali in ženske posiljevali, tudi požigali so nekatere, ampak zdaj je vse več veliko hujšje. Moderna vojska more kar od kraja. Ne priznajo niti ženskam in otrokom. Rusijo prav tako vse od kraja. Na tej sliki je Kitajka — bila je neščeta — ki jo je drobec šrapnela, vržen iz aeroplana, ubil. Porocene tujezemskoga tiska, ki so jo slikali, so se zgražali da kaj, ampak Kitajki življencev to ni vrnilo. In končno, kaj je ena Kitajka, ali pa magari milijon Kitajk, ko pa se mora Japonska "braniti" pred njimi.

Hz Jugoslavije

Z dovoljenjem in po navodilu vladne časniške poročevalske službe so smeli — oziroma morali objaviti časopisi v Jugoslaviji sledičevo vest:

"Radi komunistične propaganda in nabiranja prostovoljev za Spanijo so se zagovarjali pred sodiščem za zaščito države v Beogradu. Munk je organiziral transport 700 do 800 prostovoljev iz Splita v Spanijo. Oblasti so prostovoljev zavlečile in z njimi tudi Munka. Munk je bil obsojen na 10 let robije, ostali na par let in nekateri za nekaj mesecov ječe.

Knjige Cankarjeve družbe so izšle in jih ta mesec razpoložijo. V Ameriki jih razprodaja Proletarčeva knjigarna.

Konkordat je v Jugoslaviji za enkrat pogorel. V opoziciji proti njemu ni bila samo vsa pravoslavna cerkev, ampak tudi muslimani, delavski gibanje in vsi svobodomiseln elementi. Premier Stojadinović konkordata vsled tega ni predložil se način, da si ga je poslanska zborica (skupščina) že spomladini odobrila.

Koliko je vreden dinar? Razvidno je iz slediče tabel:

Ameriški dolar	Din 43.30
Nemška marka	Din 17.48
Svicaški frank	Din 10.—
Angleški funt	Din 216.—
Francoski frank	Din 1.47
Češka krona	Din 1.52
Italijanska lira	Din 2.29

V privatnem prometu pa so cene naslednje:

za angleški funt	Din 238.—
za italijansko liro	Din 1.84
za nemško marko	Din 14.—

V Oroslavju, v hrvatskem Zagorju, je zastavalo 1,500 tekstilnih delavcev. Žive v veliko bolj bednih razmerah kakor najbolj izkoriscani delavci v južnih državah ameriške Unije.

‘Cankarjev Glasnik’

Cetra številka Cankarjevega Glasnika vsebuje: "Glasovi svobode"; Mrdančev maček (Ivan Molek); Kako je tam na severu; Sonetni vened (Zvonko Novak) konec; Pod površjem Nemčije: Nova Idrija; Julkina zmota; Liberija; Sport v Rusiji; Nacijska filozofija; "Ob zadnji ur"; "Kaj mislijo Kitajci o vojni"; "Ruska armatura"; "Pasja doba"; "Stara Šara"; "Za gospodarje".

Iz vladne statistike, ki vsebuje podatke o socialnem zavarovanju za mesec avgust, je razvidno, da je bilo v drugi polovici tega leta zavarovanih 721.051 delavcev (moških 543.927 in ženskih 177.124). Od julija letos je naraslo število zavarovancev za 13.622.

Število zavarovancev je najbolj poraslo v papirni, tekstilni, prevozni, usnjarski, kameni

VEČER CANKARJEVE USTANOVE
V POČAST ETBINU KRISTANU

Cleveland, O. — Bil je res lep večer v petek 19. novembra. Ne samo lep na zunaj, kot bi se to razmela, ampak lep je bil prireditveni večer v počast Etbinu Kristanu, uredniku Cankarjevega Glasnika. Aranžirala ga je Cankarjeva ustanova. Dasi je bil petek, vseeno se je zbral kakih tri sto "trdnjavcev". Videl sem med njimi mnogo pionirjev, katerih se spominjam se izza svoje mladosti dvajset in več let nazaj. Večer je potekal tako, da sem si mislil: Za pesimizem nima zraka!

Ves večer je dobil v polni meri značaj svojemu namenu: pozdraviti Etbina Kristana in njegovo delo.

Takega večera nisem že dolgo užival. Bili smo ena sama velika družina enakih misli, družba naroda v Clevelandu. Takih večerov pa imamo pri nas žal — premalo.

Predsedoval je predsednik "C. U." Louis Kaferje. V sporedu je bilo dokaj dobrih pevskih nastopov in pa govornikov, izmed katerih so mi posebno ugasili Math Petrovich, sodnik Lausche, Vatro Grill in pa kaj-

pada slavljenec Etbin Kristan. Petrovicha sem že velikokrat čul, ampak v tem nastopu se mi je zdelelo, da je posebno dobro zadele. Sodnik Lausche, mož, rojen v tej deželi, je bil izvrstni, ker dobro obvladuje tudi slovenski jezik.

Petrovich je v svojem govoru na tem slavju prekosil samoga sebe in to radi tega, ker je povabil dejstva. Dobili smo sem človeka, ki je vsemu narodu v ponos. Torej smo se mu vsaj malo oddolžili, etudi v naših razmerah to zanj ne pomeni ničesar drugega kakor priznanje, da simpatiziramo, da čutimo in da mislimo z njegovim delom.

Vatro Grill mi je tudi ugašal, ker pozna zgodovino in razvoj naše naselbine in se je udejstvoval v nji. Njegova izvajanja so bila zelo dobra. Naslov je potekal tako, da sem si mislil: Za pesimizem nima zraka!

Takega večera nisem že dolgo užival. Bili smo ena sama velika družina enakih misli, družba naroda v Clevelandu. Takih večerov pa imamo pri nas žal — premalo.

Predsedoval je predsednik "C. U." Louis Kaferje. V sporedu je bilo dokaj dobrih pevskih nastopov in pa govornikov, izmed katerih so mi posebno ugasili Math Petrovich, sodnik Lausche, Vatro Grill in pa kaj-

di cerkvene melodije. Jubileno slavje je otvoril predsednik "Z

ZA SVOBODNO JUGOSLAVIJO, V KATERI BO KRUAZA VSE

Mariborska "Delavska Politika" propagira demokratično, svobodno Jugoslavijo na način, ki se ga je v stanju posluževati tu in tam tudi pod cenzuro. V izdaji z dne 6. novembra je priobčela sledeči članek:

V svetem pismu starega zaka je zapisano:

"Bila pa je po vsej zemlji ena govorica, iste besede. Zgodil se pa, ko so potovali od juga, da so našli ravnino v deželi sinearski, ter so se nastanili tam.

In reki so drug drugemu: "Dajte, naredimo opeko in jo izžimo z ognjem! In bila jih je opeka za kamenje in zemeljska smola namesto malte. In reki so: "Dajte, zgradimo si mesto in stolp, ki mu bodi vrh do neba, in naredimo si ime, da se morda ne razkropimo po vsej zemlji. Ali Gospod pride pogledati mesto in stolp, ki so ga gradili otroci človeški. In reče Gospod: Glej, ljudstvo je eno in vsem je ena govorica, in to je samo začetek njih dela; in nič se jih ne zabriani, kar so sklenili storiti. Dajte, pojďmo dol in zmešajmo tam njihovo govorico, da ne bodo umeli drug družega govorice. Tako jih je razkropil Gospod od tod po vsej zemljiji in nehalo so graditi tisto mesto. Zato so imenovali ime njegovo Babel, ker je Gospod tam zmedel vse zemlje govorico in jih razkropil od tam po vsej zemljiji."

Bog Jehova je torej zmešal ljudem govorico, da ne bi zgradili velikega človeškega dela in se tako približali samemu nebu.

Ker so si dali zmešati govorico, da se niso več razumeli med seboj niso mogli velikega dela dokončati in se danes trpe po svetu, ker se ne razumejo med seboj, temveč se prepričajo, pobijajo in vojskujejo.

Te svetopisemske resnice in pomena te prisponde se vse premalo zavedamo.

Ljudje so razdelili na različne narode in govore vse polno jezikov. Danes bi bilo nemuno sanjariti o tem, da bi spet vsi ljudje govorili en jezik.

Saj sam jezik nì treba, da bi bil ovira, da se narodi in ljudstva ne razumejo med seboj. Vedno so živeli in se bodo pojavljali mogočneži, da zmedajo ljudi enega in istega naroda, zato da ne zavladata ljudstvo, da ne more dograditi svoje stavbe.

Kadarkoli je bilo ljudstvo močno, so vrgli med njega jabolko razdora, da so se ljudje prepriali radi njega, pri tem pa pozabili na svojo skupno svar.

Kadarkoli je rastla moč delavskega razreda, so njegovi nasprotniki poiskali sredstva za razdor med njim, potem so pa udarili po njem.

Socializem je človeška misel, ki hoče, da bo ta svet za človeka. Kjer je ljudstvo spoznalo to poslanstvo socializma, si urejuje svet in gradi stavbo za srečo in blaginjo vseh ljudi.

Despoti vladajo samo tam, kjer so si ljudje še vedno dali zmešati govorico.

Mogočneži, ki hočejo samo večjo svojo moč nad ljudmi, izigravajo tudi narode proti narodom. Narodi bi lahko uživali svobodo in blaginjo drug poleg drugega, toda še vedno se dajo zavesti, da medsebojno prijateljstvo zamenjajo z medsebojnim sovraštvo, oškodovanjem in pokončavanjem.

ČUDENJE V NEMČIJI

Naciji v Nemčiji so odpravili brezposelnost! Tako zatrjuje vlada in njeno časopisje dan za dnem.

Vzlic raznim nadomestilom je živiljeni standard delavcev v Nemčiji boljši kakor živiljeni standard delavcev v katerikoli deželi v Evropi. Tudi to trditev nacijsko časopisje dan za dnem vztrajno ponavlja.

Ampak ob enem so milijoni nemških delavcev, trgovcev in kmetov pozvani, da naj se vzdrže enega obeda na teden in

doljni prihranek prispevajo v sklad za pomeč brezposelnim in drugim potrebnim ljudem v tistem razku. Ako ni brezposelnih in bednih, čemu spleh treba pritrugovanja njim v korist, in ako je res vse tako raznato, kako to, da govor razni nacijski pravici ed Hitlerja na vzdol o dožnenci, ki jo ima ljudstvo do bednih? Lansko zmoto so zbrali zanje milijone mark in letos, koče Hitler, da rispeva ljudstvo še več, da dobre revni dovolj živil in kuriva picko zime.

DELAVSKO GIBANJE V EVROPI VZLIC VSEMU NAPREDUJE!

"London ostane rdeč", vzklik "Delavska Politika" v svojem izdaju o občinskih volitvah v Londonu, o katerih smo pisali v eni prejšnjih števil. Omenjeni list objavlja o njih: "V Angliji so se vrstile dne 31. oktobra t. l. občinske volitve. Poseben pomen so imelo te volitve v Londonu, kjer je delavska stranka imela že doseg velenje v 13 občinskih odborih, ki ustavljajo mestno občinsko upravo.

Dokler se Hrvati in Srbi niso sporazumieli med seboj, so integralfni centristi opravicevajti svoj obraz, češ: kdo naj pa vrla namesto nas, saj vidite, da oni ne vedo, kaj hočejo. In tako je velenje JNS.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

In danes je v Sloveniji govorica "Jutra" in "Slovenca" ena in ista.

Mi delovno ljudstvo, socialisti Slovenije imamo pa svojo govorico. In nasa govorica je bila vedno in ostane ena in ista: da smo sporazumieli med seboj. Te misli ne smejo omadezavati in te naše govorice ne smejo zmešati krivi preroči iz Jevtićevih časov in z jeftičevskimi namanji, prav tako pa tudi ne nestrnji zbganci.

Slovenki socialisti - kličemo zato v en tabor vse naše delovno ljudstvo, da skupaj s hrvaskim in srbskim ljudstvom dogradimo večno stavbo svobodne Jugoslavije, v kateri bo prestora v kruhu za vse Slovence, Hrvate in Srbe in nasejene člane drugih narodov, ki govorimo sicer vsak svoj jezik, gojimo vsak svoj vrt, da bo nas skupno delo čim bolj lepo, veličastno, živo in na veki trdno.

Komunisti imajo 10 mandatov.

Nasi se nasprotniki se tako trudijo, da bi zmanjšali zmagajo, ki je izvojevala angleška delavska stranka in dokazujejo, da so občinske volitve v Angliji neka povsem nepolitična zadeva, vendar ne morejo pobiti dejstva, da je London doseg do so volilci dali svoje zaupanje kandidatom delavske stranke, videč uspehe delavske stranke po načilih socialističnega strankinega dohnevnega programa za občine, zlasti kar se tiče stanovanjske politike in socialnega skrbstva.

Mussolinijeva ljubica ima neprilike

Magda de Fontages je bila pred par leti v Rimu poročevalka nekega konservativnega francoskega lista. V intervjuju z Mussolinijem sta se za-

MAGDA DE FONTAGES

Jubila in se skrivoma shajala v njegov palac. Tako trdila. Za njuno razmerje je izvedel francoski poslanik v Rimu, in ker se je zbal škandal, v katerega bi se utegnila zapesti tudi Francija, je po vinkih posvaril Mussoliniju, kako in kaj govari o njemu Magda de Fontages. Mussolini jo je kajnada nustil pa cedilu in svet žen - o kateri svet niti ne je, da živi - zagotovil, da ni imel s prijateljstvom Francozijem splošnakega ljubavnega oravka. To je Magda razjelila, zasedovala je francoskega poslanika in zapodila vanj kroglo ali dve iz samokresa. Atentat se ji ni posrečil, kajti mož je ozdravel. Magda je vsedl njene pestolovsčine dobla toliko publicete, da ji je ponudil neki kabaret v New Yorku 50 dolarjev na teden plače, če pride vanj za gostiteljico. Služba je radovale sprejela, a ameriška naseljenška oblast je Magda pridržala na Ellis Islandu in ji odklonila vstop vsled moralnih obzirov. Ona se je pritožila na višje instance, češ, da ni z njen moralo nječesar naročbe, zato da ji je bil vstop v to deželo povsem krevljeno zabranjen.

Velike raketirje je težko kaznovati

Nick Montana v New Yorku ima kakih 300 bordelov in v njih 2,000 prostitut. Donašajo mu okrog \$350,000 čistega na leto.

V boju za odpravo nemorale je bil Nick Montana obožen in obsojen na 25 let zapora. "Ako mi kazni ne znižate," je dejal distriktnemu pravniku Wm. C. Dodge-u, "pride marsikdo v kašo". Grafitarski politiki so se ustrašili pretnejne in izposlovali, da je dobil Montana novo obravnavo. Obsodili so ga na nji znova, toda le za mal prestopek in po 10 mesecih bo spet na svobodi. Prva obravnavna, na kateri je bil obsojen za operiranje nepoštovne obrti na 25 let ječe v Sing Singu, je stala newyorsko občino sto tisoč doljarjev.

Bogate zločince, ki si kupujejo protekajo, je pa težko izročiti v pest pravici. Nicku Montanu je bilo na sodišču s pričami dokazano, da so ženske v njegovih bordelih prisiljene in prostitucijo in izvršujejo obrt v korist njegovega žena, vzlič temu ne bo v jecti niti leto dni.

Pet novih kardinalov

Meseca decembra bo papež imenoval pet novih kardinalov: trije izmed izbranih za kardinalski klöbek so Italijani, eden Anglez in eden Francoz. Vseh kardinalov z novimi vredboi so Italijanov in trideset kardinalov drugih narodnosti.

Pravi politični pemen občinskih volitev v Londonu pa tiči v tem, da so fašisti v polnoma propadli in niso dobili niti enega mandata, dasi se je njihov vodja Oswald Mosley trudil na vse krije, da bi s cirkusom reklamo premamili volilce. Angleški volilci so ponovno odklonili gibanje, čigar cilj je, po vzgledu drugih fašizmov, zaščititi lasten narod.

Dokler se Hrvati in Srbi niso sporazumieli med seboj, so integralfni centristi opravicevajti svoj obraz, češ: kdo naj pa vrla namesto nas, saj vidite, da oni ne vedo, kaj hočejo. In tako je velenje JNS.

Dokler se Hrvati in Srbi niso sporazumieli med seboj, so integralfni centristi opravicevajti svoj obraz, češ: kdo naj pa vrla namesto nas, saj vidite, da oni ne vedo, kaj hočejo. In tako je velenje JNS.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizdaja nad nami. In Jevtić je šel v boj proti tej "veleizdaji". Ker pa nam ni več mogel zmešati govorice, je ljudstvo ostalo. Jevtić je pa šel. In ker Jevtić ni mogel opraviti svajega dela, je prišla JRZ, da da ljudstvu in državi svojo voljo in svoj pečat.

Ko so se pa oni sporazumieli med seboj, je pa JNS zagnala krik in vik: To je veleizd

"PULP" READERS

It has been wisely said that if all the world's a stage, we in America have the choicest seats for watching the great show.

Witness all about you the reading public devouring with great gusto publications like "True Story," "True Confessions," "Wild West" magazines and others of the same calibre. The modern trend of the publishers is to give their readers a large dose of sports, humor, jokes and pictures but avoid strictly anything which might stir up their minds. In the last year magazines devoted entirely to pictures have swept the country like wildfire building up a large circulation.

These publications are made up so as to appeal to the average person and therefore are in demand. People refuse to think or read anything which calls for thinking.

With most people reading is limited to a hurried glance at the head lines while going to work in the morning or while returning at night. As the struggle to make a living becomes harder and harder people are devoting less and less time to constructive reading.

Their minds are poisoned against Socialism therefore radical literature is "taboo." Many of them are so poorly informed that they do not know the difference between Karl Marx and Harpo Marx.

Like a ship without a sail drifting with the wind in any direction that it might take them, they are ready to follow anyone smoothtongued enough to be able to lead regardless of where or how or for what reason.

Lack of knowledge and understanding of the economic forces at work in the country plus the fact that their reading is limited to "pulps" and the capitalist-controlled tabloids keeps people from thinking and makes them bait for demagogues.

COMMUNISTS ATTEMPT AT DOMINATION SPLITS WORKERS ALLIANCE NATIONALLY

Arthur G. McDowell, National Labor Secretary

The Communist Party of the United States has launched upon a campaign to secure mechanical domination of the Workers Alliance and the New Deal relief administration. A desperate attempt was made to cover up both the licks in results and in common sense fighting tactics.

Literature and much abuse of critics within was poured out unspuriously by the Communist elements locally and nationally. Although there are almost literally no Trotskyist political elements in the Workers Alliance, a sudden campaign against Trotskyist disrupters was launched.

The Partial split in New Jersey Alliance has now been followed by a full fledged split between the Communists and the rest of the elements in the Wisconsin Workers Alliance. Irked by the constant playing up to New Deal—LaFollette relief administrations and the constant playing down of any militancy of the rank and file and the locals, the non-communist elements finally exploded under pressure of the resentful against obvious Communist Party domination of a supposedly non-partisan organization which has grown steadily worse since the CP captured the state organization by packing the state convention of the WWA with paper locals early this spring. The rebellious elements, unfortunately did not consult with Socialist and allied labor militants but in the fierceness of their resentment roke away and formed the American Workers Committee.

Unless the present course of events is reversed the substantial unity of unemployed and part time workers achieved by the Workers Alliance of America before the entrance of the Communist controlled Unemployment Councils, will be split tragically on the rock of the attempt to include the Communists in the unified setup.

The first evidence of what was transpiring behind the scenes where the Communists at first, following their admission, had eaten very humble pie in view of their bankruptcy in the unemployment movement, came at the National Convention of the Workers Alliance early this summer. The Communists in old time style deliberately packed the Convention, their opportunity coming due to the very weakness of the organization that was caused largely by their policies of playing with the administration.

The Convention was a mechanical thing, mechanically driven, opposition being fairly shouted down, the full program of the CP on every question, domestic or international, was steam rollered through and the fundamental program of the Workers Alliance since its foundation was watered down to make it fit. President David Lasser made but weak pretense of having any dissent from these Communist policies and tactics and was rewarded by the irrelevant action of the Convention in awarding him a communist-guided tour of agonized Spain.

Now at the helm of the Workers Alliance is Herbert Benjamin who so successfully ran the Unemployment Councils into the ground and then climbed aboard the Workers Alliance. Everywhere a drive was launched against militant elements whether they be Socialist, Communist ex or present or non-political elements. The first occasion for the attack was the coolness of the rank and file to the tragically mis-managed Washington March in August which was scheduled so late as to almost guarantee the departure of Congress and wound up

It is a sort of constructive dissatisfaction with things as they are which spurs people on to new accomplishments. Back of the entire record of great achievements lies the dissatisfaction of some individuals or some group who have decided that things are not as they should be and now is the time to work together to make them better.

I would rather a thousand times be a soul in jail than to be a sycophant and coward in the streets."

Eugene V. Debs.

ENEMY OF PROGRESS

One of the most insidious enemies of advancement and progress is "self-satisfaction." Whether it be in business, in farming or in scholarship, or for that matter in any human activity, progress stops when one becomes satisfied.

It is a sort of constructive dissatisfaction with things as they are which spurs people on to new accomplishments. Back of the entire record of great achievements lies the dissatisfaction of some individuals or some group who have decided that things are not as they should be and now is the time to work together to make them better.

I would rather a thousand times be a soul in jail than to be a sycophant and coward in the streets."

Eugene V. Debs.

Youth Can't Get Jobs, Says Report

A sad picture of the present state of American youth is offered in the report to the American Youth Commission. The report offers answers to questions concerning youth's plight.

Jobs? "Youth constitute a third of all unemployed. Forty per cent of unemployable youth have been unable to find work."

Wages? "Among the most favored class of employed youth 16-24 (years of age) — those in cities — the median wage is generally in the neighborhood of \$15 a week. The proportion of youth who work without wages is surprisingly large."

Mental health? "One-eighth of first admissions to State Hospitals alone in 1933 were between the ages of 15 and 24."

Rural youth? "The farms today have 2,000,000 more youth than are needed to grow the commercial agricultural products."

Family life: "The depression forced some one and a half million young people, who normally could have been married, to postpone this step."

Negro youth? "Negro youth at present face the future with heavy and at least partially unjust and indefensible handicaps: economic underprivilege, inferior educational opportunities, disproportionate health hazards."

The businessman's gospel that there is always room at the top, while a convenient peg upon which to hang sermons of industry and thrift, is hardly even remotely applicable to modern industrial employment."

The Spanish Earth is the work of a group of great men. They are Ernest Hemingway, Joris Ivens, John Dos Passos, and Lillian Hellman.

Ernest Hemingway is the author of "Farewell to Arms," "Death in the Afternoon," and numerous other books. It was he, who wrote the commentary for the picture and his voice is heard as the narrator.

All characters in "The Spanish Earth" are played by the actual people of the village where the pictures for this film were taken. Their lives are the lives of the Spanish people.

The Civil War in Spain is now a year and a half old. We read about the horrors and disasters that war brings, but we have no idea what is really happening. All that we seem to know is that everyone is fighting and carrying a gun.

All of Spain is not fighting. We rarely ever read or hear about this. These Spanish People are trying to carry on a civilization with the horror of war and death to guide them.

There are the people portrayed in "The Spanish Earth". We see them trying to irrigate the dry "Spanish Earth" so that food can be grown for the soldiers in the Peoples Army. Through hardships and pain they struggle to carry on the civilization.

The Spanish People want peace not war but they will fight for it and that is what they're doing out there, fighting the men that Hitler and Mussolini have sent to kill them.

This picture of life and people in a war-torn village is breath taking and stirring. I think that every one if possible, should see it. It is now showing at the Sonotone Theatre in Chicago.

Friendship!

Mitzi Oven.

I would be ashamed to admit that I had risen from the ranks. When I rise it will be with the ranks, and not from the ranks.

Eugene V. Debs.

A CHALLENGE TO OUR CIVILIZATION

One of the most insidious enemies of advancement and progress is "self-satisfaction." Whether it be in business, in farming or in scholarship, or for that matter in any human activity, progress stops when one becomes satisfied.

It is a sort of constructive dissatisfaction with things as they are which spurs people on to new accomplishments. Back of the entire record of great achievements lies the dissatisfaction of some individuals or some group who have decided that things are not as they should be and now is the time to work together to make them better.

I would rather a thousand times be a soul in jail than to be a sycophant and coward in the streets."

Eugene V. Debs.

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

"Slammati vdovec" (Straw Widower)

Eat, drink and be merry, for tomorrow you may die! That is the old Greek philosophy of life. Maybe old, but it is still good today. You look forward to an event where you can be carefree, happy-go-lucky and laughing among your friends. That is exactly the way Sava wants you to be, and no doubt you will be, when you see its hilarious musical comedy, "The Straw Widower". (Slammati vdovec).

Stefanek (Anton Garden) an innkeeper, is thoroughly disgusted with Vinko (Ed Leben), who being so madly in love that instead of serving guests, walks around in a daze. Vinko quickly sneaks out of the hearing distance of his master's violent language, when Sonja (Alice Artach) and Ida (Marya Omahen), Stefanek's nieces come to visit him from a distant city. Can you imagine his surprise when he finds that the girl Vinko is so terribly in love with, happens to be Sonja? He of course, thinks Sonja is too good for his good-for-nothing bartender, and orders Sonja and Ida to their room. Vinko, with Sonja around, is even more apathetic toward work. Stefanek alone in the room, thinks of his hopeless business when two guest come in. Kokosar (Jack Groser), and Lisjak (Andrew Misko) are traveling alone. Looking for attractive feminine company and good food, they stop at the inn. Stefanek, seeing good business tells Sonja and Ida to entertain and plenty "soak" the guests. As Sonja and Ida sit with them, ordering the best in the house, Stefanek calls in his "third niece." All look around to see a dark Italian beauty, — who is none other than Vinko. (Here's where you'll laugh to tears). The party is soon in full swing, when lo! and behold! — Rozalija, Kokosar's wife (Ann Misko) opens the door. Oh woe! And to top it all off, Lisjak disappears, with all the bills unpaid. Then — — — No, I can't tell you any more, you just have to come and see it yourself, and I promise you, you'll never be sorry. — M. O.

The following activities are scheduled for the winter season by JSF Branches, Fraternal and Cultural Groups affiliated with the Educational Bureau, JSF:

THE SPECIAL SESSION OF CONGRESS

By LOUISE B. JURSEY

It is being hinted that the special session of Congress is in reality not a special session, at all but the beginning of the second regular session with a six-week start and that if half of the bills which are being proposed by the president come through it will be considered a fair job.

There seems to be but little doubt that the Surplus Crop Control bill will be passed.

As to the Wage Hour bill, that in some respect, looks more doubtful. We recall during the last congressional session how the southern Congressmen deliberately stayed away during the sessions while the bill was pending so as to avoid voting on it. What will their reaction be during this session? Will they again refuse to face the facts which are so vitally necessary for the nation's welfare and what will be their arguments against the bill for we may be sure they will have many?

At the time when the Wage and Hour bill was first proposed by President Roosevelt, I wrote in Proletarec of September 1, 1937, quote: "The Wage and Hour bill is far from being completely dead. It will come up again and the Southern gentlemen will have to face it for it is a reform that is absolutely necessary, in the South as well in the North."

The regional planning measure to divide the country into eight sections for the future public works program is another of the bills pending.

Congress should realize the fact that if people can't find work in private industry as we find it under the present system of government, the government itself must come to the rescue with jobs.

It was recently revealed through

an unemployment census that in New York City alone 57% of its workers were found to be totally unemployed. What the result of the National Unemployment Census now being taken will show, we can easily judge. Congress should without the least bit of hesitation put this bill through.

The Government Reorganization bill, originally proposed by Senator Byrnes, providing for six new executive assistants to the President, a new Cabinet post to be known as Public Welfare and a number of other necessary changes, is perhaps the most doubtful of receiving favorable consideration.

Senator Robert M. LaFollette of Wisconsin has the right idea in his proposed amendment to the constitution providing that any proposed declaration of war shall be submitted to a vote of the people.

Senator La Follette stated that "The people who are going to do the dying, suffering and paying for war ought to have a right to vote on it. Giving the people authority to vote directly on a declaration of war and military conscription, will act as a great bulwark to preserve liberty in the struggle of the nation to maintain its democratic form of government."

We Socialists have been insisting upon all this for a long time. Debs and many other Socialists were sent to prison because they dared to speak their minds about war. They were men with the courage of their convictions. Victor L. Berger, then Congressman from Wisconsin, was indicted because he attempted to speak the truth, maintaining that those who will profit by war go out and do their own fighting.

Meat Prices Up 40%, But Trusts, Not the Farmers, Get the Gravy

November

Chicago, Ill.—Sava's Fall Concert Sunday, November 28th in the CSPS Hall, 1126 W. 18th St.

December

Detroit, Mich.—"Veselina" sponsored by Branch 114 JSF, December 4th in the Slovenc National Home.

Burgettstown, Pa.—Dance sponsored by Branch No. 19, JSF, Saturday, December 11th at the Slovenc Home.

Collinwood, O.—Dance sponsored by Branch No. 49, JSF, on Christmas Eve, December 25th at the Slovenc Workers' Home, Waterloo Ed.

Girard, Ohio.—"Domača zabava" sponsored by Branch No. 222, JSF, Friday, December 31st at Nagode's Hall.

Moore Run, Pa.—New Year's Eve Celebration of Branch No. 175, JSF, December 31st.

1938

Chicago, Ill.—Dramatic Presentation by the Dramatic Group of Branch No. 1, JSF, Sunday, February 13th.

Strethane, Pa.—District Conference of JSF Branches and other organizations affiliated with the Educational Bureau of the Federation, March 27th.

Chicago, Ill.—Sava's Spring Concert, Sunday, April 10th.

Chicago, Ill.—May Day Celebration, Branch No. 1, JSF, Sunday, May 1st.

Branch secretaries and secretaries of all organizations affiliated with the Educational Bureau of the Federation are requested to keep us informed of the dates of their affairs thereby enabling us to keep this calendar up to date.

Farmers Not Responsible

Retail meat prices are 40 per cent higher for many cuts of meat than they were a year ago. Farm Research acknowledges. But it denies the much fostered charge that farmers are responsible for these exorbitant prices or have been the beneficiaries of them."

Farm Research points out that, while housewives, resisting the high meat prices, are now being told that prices are high because supply is short, the farmers, unable to feed their stock owing to drought and forced to sell their animals for anything they could get, were told that prices were low because supply was too great.

Armour and Co. appears justified in ambitions to shoot for a 1937 net profit half as much again or more

It is between different types of animals that the war of tooth and claw exists, and then it seems not to be merely for the sake of killing but rather as a means of existence. But there are many other types of animals life in which mutual aid is highly in evidence. Who has watched a wedge-shaped flock of birds migrating northward or southward and not been impressed with its perfect example of co-operation? Who, having heard the cry of the lone bird lost from the flock on the way, has not sensed its helplessness? And there are reports from many naturalists of flocks turning back to pick up the lost bird. That seems to be mutual aid in the highest degree known among the lower animals.

The community life of the honey-gathering bee, the co-operation around a busy ant colony, and the mutual aid among the village-building beavers, are fairly well known, but there are many other types of animals life in which mutual aid is highly in evidence. Who has watched a wedge-shaped flock of birds migrating northward or southward and not been impressed with its perfect example of co-operation? Who, having heard the cry of the lone bird lost from the flock on the way, has not sensed its helplessness? And there are reports from many naturalists of flocks turning back to pick up the lost bird. That seems to be mutual aid in the highest degree known among the lower animals.

Reindeers of the north travel in great herds for mutual protection; wild horses and buffaloes that once ranged our western plains did the same; prairie dogs live together in communities, warning each other by shrill cries at the approach of enemies; Rocky mountain sheep herd in small bands, posting sentinels while they rest or feed; vast assemblages of sea birds combine to drive off

hawks and eagles, and in the lonely spaces they occupy on islands far out at sea or on rocky coast lands, we seem to see in these assemblages also a protection against loneliness. One could go on naming examples of co-operation almost endlessly among birds, fishes, insects, mammals; in fact there is hardly an animal that does not show some degree of mutual aid among its own type.

Between the years 1914 and 1935, the total capitalization of the large packers has increased 242 per cent. Neither depression nor drought, to say nothing of anti-trust laws, have stopped their march toward monopoly. The FTC found that throughout the depression the 10 largest packers averaged net profits amounting to 7.24 per cent on their investment.

Lenin, a Trotsky, or a Stalin, it should be clear what is meant when we say that the spirit of Debs was the real Socialist spirit. Any Socialist which does not have that spirit of love, kindness, considerateness and compassion is not genuine Socialism.

Undoubtedly it was this great love of humanity that made Debs so intensely opposed to war. Occasionally he used revolutionary phrases, and was duly misunderstood on that account, but he stood for peaceful change and hated war with all his heart. He had the courage of his convictions, he scored to be silent in time of danger, and he went to prison because he loved peace and humanity.

Cause and Effect